

Sygn. akt I C 68/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dominika Romanowska

Protokolant: Barbara Bortnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 05 czerwca 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa **A. T.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – (...)we W.**

o **zapłatę**

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu pozwanej kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem – wyłączonym do odrębnego rozpoznania ze sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej sygn. XIV C 991/10 powódka A. T. (1)domagała się zasądzenia na jej rzecz – od Skarbu Państwa – (...)we W., zapłaty odszkodowania z w wysokości 5.170 zł z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego postanowienia niezgodnego z prawem. W uzasadnieniu powódka podała, iż w dniu 13 sierpnia 2008 r. (...)we W., (...)Wydział (...), wydał pod sygnaturą II Cz 1092/08 postanowienie oddalające skargę dłużników A.T.i A. T. (2)na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Miliczu, w postaci postanowienia ustalającego opłatę stosunkową w sprawie KM 1551/05 na kwotę 5.170 zł. Powódka zarzuciła, iż postanowienie dotknięte jest błędami w ustaleniu stanu faktycznego, a to że nieprawdą jest, aby wszczęcie egzekucji nastąpiło 01 sierpnia 2008 r. oraz że jedynie część egzekwowanego świadczenia została spełniona bezpośrednio do rąk wierzyciela. Powódka powołała się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r. sygn.. III CZP 152/08, zgodnie z którą w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela z powodu zapłaty przez dłużnika pełnej kwoty dochodzonej w postępowaniu egzekucyjnym, komornikowi nie przysługuje opłata stosunkowa na podstawie art. 49 ust. 1 w zw. Z art. 59 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

Postanowieniem z dnia 05 września 2012 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej przekazał sprawę do rozpoznania właściwemu miejscowo Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia – Śródmieścia.

Postanowieniem z dnia 07 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę (...) we W..

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa reprezentowany przez (...)we W., wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, iż brak jest podstaw do ustalenia odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa, albowiem nie została spełniona przesłanka bezprawności działania sprawcy szkody, która determinuje możliwość badania dalszych warunków w postaci szkody i związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym działaniem a szkodą. W ocenie pozwanej bezprawność w działaniu władzy publicznej

może przyjąć formę naruszeń konstytucyjnych praw i wolności, zasad funkcjonowania władzy publicznej, uchybień wymaganiom wynikających z ustaw i aktów wykonawczych oraz uchybień normom pozaprawnym. Podkreśliła, iż na gruncie przepisu art. 417 k.c. i 417¹ k.c. bezprawność ujmować należy w węższym zakresie niż bezprawność na gruncie prawa cywilnego, obejmującą również naruszenie zasad współżycia społecznego czy dobrych obyczajów. Nawiązując do zasady niezawisłości sędziowskiej podkreśliła, iż niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. W ocenie strony pozwanej nie została spełniona przesłanka bezprawności postanowienia (...) we W.z dnia 13 sierpnia 2008 r. (sygn. akt II Cz 1092/08). Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż sąd uwzględnił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 08 maja 2006 r. wydany w sprawie P 18/05 kwestionujący konstytucyjność art. 49 ust. 1 zd. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, niemniej jednak uznał, że w spornej sprawie do dobrowolnego zaspokojenia wierzyciela przez dłużniczkę doszło po przeprowadzeniu czynności egzekucyjnych, w tym opisie i oszacowaniu nieruchomości. W tej sytuacji nie można było uznać, aby wynagrodzenie Komornika nie odpowiadało nakładowi jego pracy. W ocenie (...) przyjęcie odmiennej interpretacji byłoby równoznaczne z uprzywilejowaniem dłużników, którzy wpłacając należność bezpośrednio do rąk wierzyciela, nawet po latach bezskutecznej egzekucji, zwalniałoby się z obowiązku uiszczenia opłaty stosunkowej.

W toku procesu strony podtrzymały przedstawione wyżej stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny, istotny dla rozstrzygnięcia:

W dniu 28 września 2005 r. Komornik przy Sądzie Rejonowym w Miliczu, na wniosek wierzyciela (...) Bank S.A. z siedzibą w W., wszczął egzekucję z nieruchomości dłużników A. T. i A. T. (2). W dniu 06 listopada 2006 r. wierzyciel (...) Bank S.A. z siedzibą w W. zawarł z powódką i jej mężem ugodę, na mocy której dłużnicy uznali zadłużenie z tytułu umowy kredytowej nr (...) w łącznej wysokości 41.568,73 zł, z czego należność główna wynosiła 25.056,01 zł, odsetki – 12.956,82, koszty – 2.292,90 zł oraz koszty zastępstwa procesowego – 1.260 zł. Dłużnicy zobowiązali się do spłaty należności kredytowych w wysokości 33.835,07 zł oraz kosztów zastępstwa procesowego – 1.260 zł, zaś wierzyciel zwolnił dłużników z pozostałej części zadłużenia dokonując umorzenia odsetek w kwocie 6.478,41 zł.

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2006 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Miliczu ustalił opłatę egzekucyjną w kwocie 5.170 zł. Skargę na to postanowienie, do Sądu Rejonowego w Miliczu, złożyli dłużnicy A. T. (1) i A. T. (2) podnosząc, iż komornik nie wyegzekwował żadnej kwoty na poczet zadłużenia objętego egzekucją w sprawie KM 1551/05, zaś dłużnik spełnił świadczenie dobrowolnie, wpłacając należność bezpośrednio wierzycielowi, a następnie postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na wniosek wierzyciela. W uzasadnieniu skargi dłużnicy powołali się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego sygn. P 18/05. Sąd Rejonowy w Miliczu postanowieniem z 16 kwietnia 2007 r. uchylił zaskarżone postanowienie w uzasadnieniu wskazując, iż ustalenie przez komornika opłaty egzekucyjnej pozostaje w sprzeczności z przepisem art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, który uzależnia ustalenie opłaty od wyegzekwowanego świadczenia, zaś utrata mocy przepisu art. 49 ust. 1 zd. 3 powołanej ustawy powoduje brak przesłanek ustawowych do obciążenia dłużników opłatą.

Na skutek zażalenia Komornika (...) we W. postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2008 r. wydanym w sprawie II Cz 1092/08 zmienił zaskarżone postanowienie i skargę oddalił. W uzasadnieniu powołał przepis art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, zgodnie z którym komornik pobiera opłatę stosunkową w wysokości 15 % wartości wyegzekwowanego roszczenia. W rozpoznawanej sprawie do zaspokojenia wierzyciela nastąpiło już po wszczęciu egzekucji, po dokonaniu przez Komornika czynności egzekucyjnych, w tym w ramach egzekucji z nieruchomości.

dowód: akta Sądu Rejonowego w Miliczu sygn. I Co 329/05

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Podstawę materialnoprawą żądania pozwu stanowi przepis art. 417¹ § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia (...) jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem.

Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego jest zatem stwierdzenie tej niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu. Oznacza to, że sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego. Nie ulega wątpliwości, iż powódka nie złożyła skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia z 13 sierpnia 2008 r. w trybie art. 424¹ § 1 k.p.c., pomimo iż orzeczenie to niewątpliwie ma charakter orzeczenia kończącego sprawę ze skargi na czynność komornika w drugiej instancji.

Wprawdzie w aktualnym stanie prawnym, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem każdego prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu egzekucyjnym, zarówno w pierwszej jak i w drugiej instancji, wniesiona po wejściu w życie ustawy zmieniającej k.p.c. podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c., jako niedopuszczalna z mocy art. 767⁴ § 3 k.p.c., niemniej jednak zmiana ta obowiązuje od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) – to jest od 25 września 2010 r.. Ustawa ta zmieniła stan prawny w zakresie dotyczącym skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia, albowiem zgodnie z art. 424¹ k.p.c. w nowym brzmieniu można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem jedynie prawomocnego wyroku kończącego postępowanie w sprawie. Jeżeli chodzi o inne prawomocne orzeczenia, na które skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia niezgodnie z prawem można, w myśl art. 424^{1b} k.p.c., domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi. Powołana ustawa dokonała zmiany również art. 767⁴ § 3 k.p.c., przez dodanie do jego treści § 3 (art. 2 pkt 12 ustawy zmieniającej k.p.c.) według którego w sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje. Z uwagi na procesowy charakter tego uregulowania w praktyce przyjmuje się, że ma ono zastosowanie również w przypadku orzeczeń wydanych w postępowaniu egzekucyjnym przed jego wejściem w życie, tj. dniem 25 września 2010 r. Nie zmienia to jednak faktu, że stan prawny obowiązujący do tego dnia przewidywał możliwość wniesienia skargi w trybie art. 424¹ k.p.c. również w sprawie orzeczenia wydanego w sprawie ze skargi na czynność komornika. Nie ulega zaś wątpliwości, że powódka w ciągu dwóch lat od daty wydania spornego postanowienia takiej skargi nie wniosła (art. 424⁶ § 1 k.p.c.). Tym samym brak prejudykatu w postaci orzeczenia stwierdzającego niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia skutkować musiał oddaleniem powództwa.

Gdyby nawet przyjąć, że w spornej sprawie Sąd zobowiązany jest do badania niezgodności z prawem orzeczenia (...)z dnia 13 sierpnia 2008 r. wydanego w sprawie II C 1092/08, to w ocenie sądu orzekającego brak jest jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia takiej niezgodności. Odpowiedzialność Skarbu Państwa, skonstruowana w przepisach art. 417 k.c. i art. 417¹ k.c., odpowiada podstawowej konstrukcji deliktowej, która wymaga kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek: bezprawności działania, zaistnienia szkody oraz normalnego związku przyczynowego między bezprawnym działaniem a szkodą. Bezprawność działania Skarbu Państwa w ramach realizowania władzy publicznej w kontekście przepisu art. 417¹ § 2 k.c., sprowadza się do wydania orzeczenia niezgodnego z prawem. Niezgodność ta wynikać może zarówno z naruszenia prawa materialnego, jak i przepisów postępowania (art. 424⁴ k.p.c.). Orzeczenie niezgodne z prawem – w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 417¹ § 2 k.c. – to takie orzeczenie, które jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami. Zatem niezgodność z prawem powodująca odpowiedzialność odszkodowawczą musi polegać na oczywistej i rażącej obrazie prawa, niebudzącej żadnych wątpliwości i winna ona mieć charakter kwalifikowany i elementarny (por. wyrok SN z dnia 2 lipca 2009 r., V CNP 9/09, LEX nr 577858; wyrok SN z dnia 13 maja 2009 r., IV CNP 122/08, LEX nr 577855; wyrok SN z dnia 25 marca 2009 r., V CNP 93/08, M. Spół. 2009, nr 5, s. 30). Podkreśla się również, że

niezgodność musi być widoczna bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, a naruszony przepis był jasny i precyzyjny w swej treści, albowiem w przypadku wykonywania władzy dyskrejonalnej niezbędny jest bowiem pewien margines błędu, którego popełnienie nie może rodzić odpowiedzialności odszkodowawczej państwa (por. wyrok SN z dnia 4 grudnia 2008 r., I CNP 72/08, LEX nr 484692). W ocenie sądu orzekającego oczywistym jest, iż nie została spełniona przesłanka bezprawności postanowienia (...)we W.z dnia 13 sierpnia 2008 r. (sygn. akt II Cz 1092/08). Sąd uzasadnił swoje stanowisko w obszernym uzasadnieniu postanowienia, z którego wynika nie tylko wnikliwa ocena stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia ale również szczegółowa analiza stanu prawnego, w szczególności w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2006 r. (P 18/05). Sąd zaakcentował, iż w rozpoznawanej sprawie nie można było przyjąć, jakoby do zaspokojenia wierzyciela doszło bez udziału komornika. Już choćby sam czas trwania postępowania egzekucyjnego, wszczętego w 2005 roku oraz data zawarcia ugody (06 listopada 2006 r.) wskazuje, iż nie sposób traktować zapłaty jako dobrowolnej. Niewątpliwie przymus w postaci toczącego się postępowania egzekucyjnego, którego dolegliwość spotęgowana była prowadzeniem egzekucji z nieruchomości, mógł wpłynąć na postępowanie dłużnika. (...)dokonał zatem w pełni uprawnionej interpretacji przepisu art. 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, uwzględniając motywy zawarte w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, uznając, iż na gruncie sprawy egzekucyjnej z udziałem powódki nie można uznać, aby wynagrodzenie komornika nie odpowiadało nakładowi jego pracy. W ocenie (...) przyjęcie odmiennej interpretacji byłoby równoznaczne z premiowaniem zachowania dłużników polegającego na tym, że nawet po latach bezskutecznej egzekucji wpłacają należność do rąk wierzyciela i są tym samym całkowicie zwolnieni z obowiązku uiszczenia opłaty stosunkowej. Podnoszona przez powódkę okoliczność, iż na gruncie tego samego stanu faktycznego i prawnego Sąd Rejonowy w Miliczu wydał korzystne dla niej rozstrzygnięcie uchylające zaskarżone przez nią postanowienie komornika ustalające wysokość opłaty nie może wpływać na ocenę prawidłowości działania (...), który w sprawie ze skargi na czynność komornika rozpoznawał zażalenie jako sąd II instancji. Na marginesie zauważyć należy, iż postanowienie sądu I instancji jest lakoniczne i nie uwzględnia specyfiki sytuacji, w której do zapłaty egzekwowanej należności doszło nie bezpośrednio po wszczęciu egzekucji. Analiza uzasadnienia postanowienia z dnia 13 sierpnia 2008 r. prowadzi do wniosku, iż sąd rozpoznając zażalenie uwzględnił wszelkie okoliczności sprawy i w ramach dyskrejonalnej władzy wydał rozstrzygnięcie zgodne z obowiązującym porządkiem prawnym. Wskazane przez powódkę zarzuty błędnego ustalenia stanu faktycznego nie znajdują potwierdzenia w dokumentach zgromadzonych w aktach sprawy. Przede wszystkim podkreślić należy, iż z samej treści ugody wynika, iż dłużnicy spłacili jedynie część należności, uzyskując tym samym zwolnienie z pozostałej części długu w postaci części odsetek od należności głównej. Ponadto, niezależnie od wymienionej w postanowieniu daty wszczęcia postępowania egzekucyjnego, nie ulega wątpliwości, iż dłużnicy zwlekali z zapłatą należności aż do czasu podjęcia czynności związanych z opisem i oszacowaniem nieruchomości, zaś w dacie wszczęcia postępowania egzekucyjnego wierzyciel nie był zaspokojony.

Przy ocenie bezprawności postanowienia sądu z dnia 13 sierpnia 2008 r. nie można też tracić z pola widzenia treści uzasadnienia powoływanego wielokrotnie w aktach sprawy uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 08 maja 2006 r., który stwierdzając niekonstytucyjność przepisu art. 49 ust. 1 zd. 3 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wyeliminował automatyzm naliczania opłaty egzekucyjnej przez Komornika w razie umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela, pozostawiając każdorazowo możliwość moderowania wysokości opłaty w zależności od nakładu pracy komornika i pozostawiając tę kwestię ocenie sądu. Takiej oceny dokonał sąd w postanowieniu z dnia 13 sierpnia 2008 r. i należy podkreślić, iż interpretacja dokonana przez ten sąd wbrew twierdzeniom powódki jest prawidłowa i powszechnie stosowana w praktyce sądów powszechnych.

Sąd oddalił wnioski dowodowe powódki – o przesłuchanie świadka A. T. (2) oraz przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci pisma Banku (...) w M.i oraz zawiadomienia ZUS w T.a także pominął dowód z przesłuchania stron, albowiem rozstrzygnięcie sądu opierało się wyłącznie na ocenie prawnej kwestionowanego orzeczenia, zaś okoliczności dowodzone przez powódkę nie miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia procesu, w rozumieniu przepisu art. 227 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania znajduje oparcie w treści art. 102 k.p.c. Powódka wprawdzie przegrała proces, niemniej jednak w ocenie sądu nie było uzasadnione obciążanie jej kosztami postępowania. Zasadnicze znaczenie

dla rozstrzygnięcia o kosztach miała sytuacja majątkowa powódka, która legła u podstaw zwolnienia jej w całości od kosztów sądowych. Dodatkowa dolegliwość w postaci obowiązku zwrotu stronie pozwanej kosztów procesu byłaby nieuzasadniona i nadmierna.